

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансового менеджменту та фондового ринку

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності **072 «Фінанси, банківська справа та страхування»**
за магістерською програмою професійного спрямування
Фінансовий та страховий менеджмент
на тему:
«Управління ризиками фінансової установи»

Виконавець студент VI курсу
факультету ЦЗФН

Яманді Руслан Ілліч

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник

К.е.н., ст. викл.

(науковий ступінь, вчене звання)

Астахова Наталя Ігорівна

(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Одеса 2019

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Сучасна макроекономічна ситуація в Україні свідчить про глибоку кризу як у реальному секторі економіки, так і у фінансовій системі, яка не виконує належним чином ті функції, які їй притаманні, в першу чергу вона не створює реальних стартових передумов структурної перебудови національної економіки, не сприятиме відновленню інвестиційного процесу та мобілізації фінансових ресурсів через становлення та функціонування фінансового ринку та його інституційної інфраструктури. Значно загострилися в останні роки «хронічні хвороби» фінансового сектору: – криза довіри населення до фінансових інституцій; – відсутність ефективного позичальника та незахищеність посередників-кредиторів, – відсутність чіткої взаємодії між державою, фінансовим ринком і населенням; – наявність значної маси «токсичних» активів у банківській системі; – відстороненість професійних учасників фінансового ринку від стимулювання розвитку реального сектора економіки та їх націленість на отримання швидких доходів у спекулятивній фінансоміці.

Банки мають дієві важелі впливу на фінансову, виробничу та інші сфери економіки. Діяльність комерційних банків впливає на формування і розвиток всієї системи відносин в країні. Тому без стабільного, надійного і сильного банківського сектору не може нормально функціонувати економіка будь-якої країни. Саме тому управлінню ризиками належить одне з провідних місць в діяльності комерційних банків.

Проблема управління ризиками є за своєю значимістю і актуальності однією з головних у банківському менеджменті при розробці стратегії розвитку банку. Після краху Бреттонвудської валютної системи, у міру поглиблення процесу інтернаціоналізації світового господарства і переходу світової економіки в новий якісний стан, яке отримало в економічній науці назву глобалізації, умови функціонування комерційних банків істотно змінилися.

Масштаби спекулятивного руху капіталів викликають нестабільність обмінних курсів валют, процентних ставок, цін на товари. У цих умовах істотно зростає рівень фінансових ризиків при одночасному ускладненні їх структури та форм прояву.

Зменшити негативні впливи можна шляхом розробки і застосування методів і засобів локалізації ризиків на основі «управління ризиками». При цьому управління фінансовими ризиками слід розглядати невідривно від процесу розвитку світової економіки, оскільки механізм функціонування фінансової системи повинен в першу чергу забезпечувати потреби економіки та міжнародної торгівлі, створювати сприятливіші умови для безперервного процесу відтворення, коли міжнародні торговельні відносини тісно переплітаються з міжнародними валютно-фінансовими і кредитними відносинами. Сформована ситуація вимагає переосмислення ролі процесу управління ризиками в діяльності головних учасників світового фінансового ринку - комерційних банків. У сукупності ризиків, притаманних банківській діяльності, одне з провідних місць за своєю значимістю належить фінансовим ризикам. Ці ризики не існують у банківській діяльності відокремлено, вони інтегровані і притаманні всім фінансовим операціям банку. Рівень і величина фінансових ризиків мають прямий вплив на всі показники банківської діяльності.

Тому об'єктивно існує необхідність у подальшому вивченні та дослідженні проблем управління банківськими ризиками на основі розробки сучасних методів класифікації, мінімізації та хеджування фінансових ризиків. Саме цим зумовлена обрання теми дослідження і саме це підтверджує її актуальність.

Мета і завдання дослідження. Мета даного дослідження полягає у поглибленні теоретичних та практичних знань з управління кредитними ризиками у банках для подальшого застосування їх під час виконання конкретних практичних завдань та розробка рекомендацій щодо його удосконалення.

Для досягнення поставленої мети передбачено постановку і вирішення наступних завдань:

- поглибити та узагальнити теоретико-методологічні засади з управління фінансових ризиків фінансової установи;
- з'ясувати сутність та класифікацію ризиків фінансової установи;
- дослідити вплив кредитного ризику на діяльність фінансових установ;
- охарактеризувати основні методи оцінки та мінімізації банківських ризиків;
- проаналізувати поточний фінансовий стан та якість кредитної діяльності на прикладі ПАТ АБ «Південний»;
- оцінити процес управління кредитним ризиком ПАТ АБ «Південний»;
- проаналізувати процес формування кредитного ризику в банківській системі України;
- вивчити світовий досвід мінімізації кредитного ризику в банках та розробити власні рекомендації;
- розробити пропозиції щодо удосконалення системи управління кредитним ризиком банків України;

Об'єкт дослідження. Об'єктом дослідження є процес управління фінансовими ризиками, які супроводжують діяльність фінансових установ в Україні.

Предмет дослідження. Предметом дослідження є теоретико-методичні засади щодо управління фінансовими ризиками фінансової установ на прикладі ПАТ АБ «Південний».

Методи дослідження. Теоретико-методологічну основу дипломної роботи становить сучасна економічна теорія ризиків, синтез класичних теорій і новітніх поглядів на місце та роль кредитних ризиків у діяльності банків. При виконанні досліджень залежно від конкретних цілей і завдань використовувались аналітично-графічна формалізація кредитної діяльності банку, порівняльний аналіз динаміки показників, прогнозування за допомогою побудови лінії тренду на основі лінійного рівняння.

Інформаційна база дослідження. Інформаційною базою магістерського дослідження є законодавчі акти України та нормативно-правові документи, які регламентують діяльність банків в Україні, наукові праці закордонних і вітчизняних учених за темою дослідження, фінансова звітність банків, огляди інформаційно-аналітичних та рейтингових агентств, матеріали науково-практичних конференцій, а також ресурси Інтернет.

Апробація результатів дослідження. Основні теоретичні та методологічні положення магістерської роботи доповідалися, обговорювалися та були схвалені на III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами».

Публікації. Основні положення магістерської роботи опубліковано в збірнику тезисів КНЕУ згідно III Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції студентів, аспірантів та молодих вчених «Сучасні інструменти управління корпоративними фінансами».

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (44 найменувань) та 5-х додатків. Загальний обсяг роботи становить 84 сторінок. Основний зміст викладено на 77 сторінках. Робота містить 12 таблиць, 10 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади управління ризиками фінансової установи**» узагальнено теоретико-методологічні засади з управління фінансових ризиків, а також з'ясувано сутність та класифікацію ризиків фінансової установи. Досліджено вплив кредитного ризику на діяльність фінансових установ та охарактеризовано основні методи оцінки та мінімізації банківських ризиків

У другому розділі «**Практичні аспекти управління банківськими**

ризиками в Україні» проаналізовано поточний фінансовий стан та якість кредитної діяльності та процес управління кредитним ризиком на прикладі ПАТ АБ «Південний». Також проаналізовано процес формування кредитного ризику в банківській системі України.

У третьому розділі *«Напрямки удосконалення управління кредитним ризиком банку з урахуванням зарубіжного досвіду»* розглянуто світовий досвід мінімізації кредитного ризику в банках та розробити власні рекомендації, а також розроблено пропозиції щодо удосконалення системи управління кредитним ризиком банків України.

ВИСНОВКИ

Успішне функціонування банківської системи України значною мірою залежить від ефективного контролю за ризиками, пов'язаними з банківськими операціями як Національного банку України, так і самих комерційних банків. Під банківським ризиком, як правило, розуміють імовірність того, що певні події, очікувані або несподівані, можуть мати негативний вплив на рівень капіталу або дохідність банку.

Природа фінансового ризику полягає в невизначеності, що виникає в господарському житті внаслідок зрушень на макро- та мікрорівні і призводить до коливань результатів господарювання відносно очікуваних значень. Характерною ознакою фінансового ризику є його спекулятивний характер, тобто можливість одержання внаслідок існування невизначеності у фінансовій сфері як збитків, так і прибутків.

Кредитний ризик має відмітні особливості і є індивідуальним для кожної кредитної установи в банківській сфері. Саме це визначає значною мірою своєрідність напрямів управління кредитними ризиками. Банк, приймаючи рішення про видачу кредиту, повинен орієнтуватися не на оцінку окремих видів кредитного ризику, а на визначення загального ризику по кожному позичальнику з урахуванням специфіки галузевої приналежності

підприємства.

До основних напрямів оптимізації кредитної політики доцільно включити: вдосконалення системи оцінки кредитоспроможності позичальника із застосуванням рейтингових моделей; подальше поліпшення усіх аспектів кредитної діяльності й оптимізацію організаційної структури кредитного відділу для забезпечення якісно нової системи управління кредитним портфелем; використання комплексного програмно-цільового підходу до планування діяльності банків; оптимізацію кредитних вкладень за рівнем галузевого ризику з урахуванням потенційної ефективності; збільшення обсягу та видів кредитування для успішної реалізації концепції банку з урахуванням фінансової нестабільності.

Проведений аналіз факторів впливу на рівень кредитного ризику окремого банку показав, що на сьогоднішній день в Україні на рівень кредитного ризику в найбільше впливають макроекономічні фактори, а саме зменшення кредитної активності банків на фоні росту проблемної заборгованості в кредитному портфелі, рівень інфляції, рівень безробіття, як основний показник здорового функціонування економіки.

Досвід застосування механізмів управління кредитним ризиком та методів аналізу процесу банківського кредитування розглянуто в дипломній роботі на прикладі ПАТ АБ «Південний». Що показало, вивчення кредитоспроможності клієнта - один з найважливіших методів, що застосовується банком, для зниження кредитного ризику і успішної реалізації кредитної політики, оскільки дозволяє уникнути необґрунтованого ризику ще на етапі розгляду заявки на надання кредиту. Проте діюча методика оцінки платоспроможності не є еталоном та потребує значних допрацювань.

За результатами аналізу сучасного стану щодо використання вітчизняними банками інструментів мінімізації кредитного ризику виявлено такі основні недоліки: недостатня ефективність методів мінімізації кредитного ризику, що дозволяють знизити імовірність його реалізації (зокрема, попереджати та мінімізувати ризики шахрайства на етапі прийняття рішення в

процесі кредитування), обмежене застосування комерційними банками методів мінімізації кредитного ризику, що полягають у його передачі іншій стороні (зокрема, застосування похідних фінансових інструментів, страхування кредитних ризиків); недосконалість вітчизняного законодавства щодо врегулювання проблемної заборгованості (в частині зменшення обсягу кредитів, деномінованих в іноземній валюті, захисту прав кредиторів).

Додаткові складності у визначенні кредитного ризику виникають у зв'язку з існуванням таких чинників, які виміряти й оцінити у цифрах неможливо. Це стосується, перш за все, морального обличчя і репутації позичальника. Отже, отримати єдину, синтетичну, формалізовану оцінку кредитного ризику позичальника найпростішим шляхом узагальнення цифрових та нецифрових даних неможливо. Підхід до оцінки кредитного ризику потенційних клієнтів має бути системним і комплексним, враховувати їх загальну характеристику, результати аналізу фінансового стану та ефективність заходів (проектів), що кредитуються. Саме від даного процесу значно залежить якість майбутніх активних операцій та доля проблемних кредитів в кредитному портфелі банку.

Крім досвіду з управління кредитним ризиком ПАТ АБ «Південний», в роботі проаналізовано досвід деяких країн з ринковою економікою. Зарубіжні банки для оцінки кредитного ризику застосовують спеціальні методики кредитного рейтингу, що становлять сукупність оцінних параметрів кредитоспроможності позичальника. Для них характерна комплексність і порівнянність усієї палітри факторів кредитного ризику. За кордоном поширені загалом такі методи управління ризиком, як продаж кредитів, сек'юритизація, скоринг та кредитних бюро. Проте не всі вони мають місце практичного застосування в Україні.

Це дозволило зробити наступні висновки та практичні рекомендації, що найбільш масштабним та діючим шляхом мінімізації кредитного ризику на рівні банківської системи буде створення на рівні держави фінансовоінформаційного центру. Він сприятиме зменшенню асиметрії

інформації, посиленню конкуренції між банками (а отже підвищенню якості банківських послуг) з метою кредитування надійних позичальників, а також надасть можливість запропонувати кредитні послуги новим клієнтам. Це допоможе комерційним банкам прийняти відповідні рішення щодо надання кредитів та зменшить імовірність виникнення кредитного ризику.

Отже, реформування банківської системи повинне допомогти у вирішенні проблем, проте не потрібно забувати про умови в яких функціонує банківська система ,як складова економіки країни. Проте на нашу думку, не лише реформування банківської системи повинне стати ключовим моментом в вирішенні проблем, не менш важливим є умови в яких функціонує банківська система ,як складова економіки країни. На нашу думку необхідно забезпечити на державному рівні економічну стабільність та виваженість. Дослідження першого пункту, третього розділу підтвердили це, найбільший вплив на рівень кредитного ризику мають макроекономічні фактори. Тому створення сприятливих макроекономічних умови для ефективного функціонування підприємств – основа якості кредитного портфелю. Саме вирішення макроекономічних негараздів в країн повинне стати основою покращення рівня життя, відновлення реального сектору, поліпшення якості обслуговування кредитів та збільшення кількості надійних клієнтів.

АНОТАЦІЯ

Яманді Р. І., «Управління ризиками фінансової установи»,
кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності
«Фінанси, банківська справа та страхування» за магістерською програмою
«Фінансовий та страховий менеджмент»,
Одеський національний економічний університет
м. Одеса, 2019 рік

Кваліфікаційна робота магістра складається з трьох розділів. Об'єкт дослідження – процес управління фінансовими ризиками, які супроводжують діяльність фінансових установ в Україні.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти визначення сутності та класифікації ризиків фінансових установ а також вплив кредитного ризику на їх діяльність.

Проаналізовано процес управління кредитним ризиком банку на прикладі ПАТ АБ «Південний». Також проведено аналіз процесу формування кредитного ризику в банківській системі України.

Запропоновано критерії оцінювання фінансового стану позичальника на основі моделей комплексного аналізу, а також зарубіжні методи оцінки та управління банківськими ризиками й можливості їх впровадження в Україні.

Ключові слова: кредитний ризик, управління кредитним ризиком, банк, проблемні кредити, контроль кредитного ризику, методи мінімізації кредитного ризику.

ANNOTATION

Yamandi R., «Financial institution risk management»,
thesis for Master degree in specialty «Finance, banking and insurance»
under the program
«Financial and insurance management»,
Odessa National Economic University
Odessa, 2019

Thesis consists of three chapters. Object of study - the process of financial risk management that accompanies the activities of financial institutions in Ukraine..

Diploma thesis deals with theoretical aspects of determining the nature and classification of risks of financial institutions and the impact of credit risk on their activities.

The process of credit risk management of the bank on the example of PJSC JSB “Pivdennyi ” is analyzed. The analysis of the process of credit risk formation in the banking system of Ukraine was also conducted.

The criteria of estimation of the financial condition of the borrower on the basis of models of complex analysis, as well as foreign methods of estimation and management of bank risks and possibilities of their introduction in Ukraine are offered.

Keywords: credit risk, credit risk management, bank, bad loans, credit risk control, methods of minimizing credit risk.